

*ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΗΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ ΤΩΝ ΧΡΗΣΤΩΝ ΤΩΝ
ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΩΝ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΩΝ: Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΙΟΝΙΟΥ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ*

Ολένογλου, Άννα Μαρία¹ και Χριστίνα Μπάνου²

Τμήμα Αρχαιονομίας – Βιβλιοθηκονομίας,
Ιόνιο Πανεπιστήμιο,

¹ Φοιτήτρια επί πτυχίω, olenoglou_a@yahoo.gr

¹ Λέκτορας, cbanou@ionio.gr

Περίληψη:

Οι ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες αποτελούν σημαντικούς φορείς διαχείρισης μαθησιακών και άλλων παραμέτρων της ακαδημαϊκής κοινότητας. Μια τέτοια παράμετρος είναι η αναγνωστική συμπεριφορά, η οποία σχετίζεται με τον τρόπο αντίληψης της ανάγνωσης και με τις αναγνωστικές τακτικές και συνήθειες των χρηστών – αναγνωστών. Η αναγνωστική πολιτική των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών πρέπει να συγκεκριμενοποιηθεί και να αποτελεί προτεραιότητα, ενισχύοντας τη μάθηση σε μια μεταβαλλόμενη, υβριδική εποχή. Η μελέτη της αναγνωστικής συμπεριφοράς και αντίληψης των φοιτητών / φοιτητριών συνιστά απαραίτητη προϋπόθεση για τον αποτελεσματικό και δημιουργικό σχεδιασμό της αναγνωστικής πολιτικής των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών. Οι ανάγκες και οι προσδοκίες των αναγνωστών – χρηστών πρέπει να προσδιοριστούν και να αναλυθούν, ώστε να διαμορφωθεί η ανάλογη αναγνωστική πολιτική. Παρά τη σημαντικότητα των προαναφερθέντων ζητημάτων, στην Ελλάδα λίγες έρευνες έχουν ειδικά διεξαχθεί, είτε για την αναγνωστική συμπεριφορά, είτε για την αναγνωστική πολιτική στον ακαδημαϊκό χώρο. Στο άρθρο αυτό αρχικά διαμορφώνεται ένα πλαίσιο παραμέτρων διερεύνησης της αναγνωστικής συμπεριφοράς φοιτητών (προπτυχιακοί και μεταπτυχιακοί) ελληνικών πανεπιστημίων. Περαιτέρω, επεξηγούνται μεθοδολογικά ζητήματα σχετιζόμενα με την μέτρηση των πτυχών της αναγνωστικής συμπεριφοράς των φοιτητών. Ακολουθώντας, διεξάγεται εμπειρική έρευνα με ερωτηματολόγιο. Παράγοντες που εξετάζονται συμπεριλαμβάνουν τη συχνότητα των αναγνώσεων, το είδος και τα κριτήρια επιλογής των αναγνωσμάτων, τους τρόπους ενημέρωσης και απόκτησης βιβλίων, το αναγνωστικό γούστο, τη σχέση χρηστών και ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών καθώς και την σχέση χρηστών και τύπων τεκμηρίων (συμβατικά – ψηφιακά). Τα παραπάνω δύνανται να σκιαγραφήσουν το ακαδημαϊκό μοντέλο αναγνωστικής συμπεριφοράς φοιτητών, επομένως και να διαμορφώσουν σημεία εκκίνησης για το σχεδιασμό αναγνωστικών πολιτικών στις ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες. Στο άρθρο παρουσιάζεται ανάλυση της αναγνωστικής συμπεριφοράς των φοιτητών / φοιτητριών του Ιονίου Πανεπιστημίου βασισμένη σε στρωματοποιημένη, ισομεγέθη δειγματοληψία του 20% του συνολικού αριθμού των «ενεργών» προπτυχιακών φοιτητών / φοιτητριών όλων των τμημάτων (συνολικά έξι τμημάτων). Η έρευνα διεξήχθη κατά τη διάρκεια των μηνών Απριλίου – Ιουνίου 2007. Οι ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες οφείλουν να διερευνούν την αναγνωστική συμπεριφορά των φοιτητών/φοιτητριών, προκειμένου να ικανοποιούν τις πραγματικές ανάγκες των εν δυνάμει χρηστών τους με αποτέλεσμα να γίνουν αποτελεσματικότερες και αποδοτικότερες σε ένα ανταγωνιστικό περιβάλλον.

Λέξεις Κλειδιά: Ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες, αναγνωστική πολιτική, αναγνωστική συμπεριφορά, φοιτητές, χρήστες-αναγνώστες

Abstract

Academic libraries play an important role in knowledge management, in research and in scholarship communication, and they influence significant parameters in the academic community. One of these parameters is reading behaviour that is closely related to the reading methods, habits, opinions of readers-users. The reading policy of the academic libraries should be studied and considered as a domain of high priority that encourages knowledge in a changing, hybrid era. Thus, studying the reading behaviour of students is necessary, in order to effectively and creatively plan and develop the reading policy of the academic libraries. The needs and expectations of readers-users should be searched, analyzed and presented so as an effective and creative reading policy could be developed. Despite the importance of the above mentioned, only a few surveys have been conducted in Greece on reading behaviour or reading policy at the universities and the academic libraries. This article initially focuses on outlining the parameters of students' reading behaviour (both undergraduate and post-graduate) in the Greek Universities. Moreover, methodological patterns, related to the ways of measuring students' reading behaviour aspects, are being explained, followed by an empirical questionnaire research. The frequency of reading, the categories and criteria of reading, media of information and ways of acquisition of books, reading taste, the relationship between users and academic libraries, as well as the relationship between users and different book types (both conventional and digital) are among the analysed factors. The article outlines a model of students' reading behaviour, which may serve for the development of reading policy in the academic libraries. Furthermore, an extended analysis of the Ionian University students' reading behaviour is presented based on a research on the 20% of the total number of active undergraduate students in all six (6) university departments through questionnaires. The survey was conducted during the period of April- June 2007. Academic libraries should study the reading behaviour of students, in order to satisfy the real needs of their potential users, so as to become more efficient and productive in a highly competitive era.

Keywords: Academic libraries, reading policy, reading behaviour, reader development, students

1. Εισαγωγή

Ο 21^ο αιώνας χαρακτηρίζεται από μία συνεχή αύξηση των παραγόμενων πληροφοριών. Συνεπώς, βασικός στόχος των Υπηρεσιών Πληροφόρησης είναι να συγκεντρώσουν, να καταγράψουν, να ταξινομήσουν και να διακινήσουν την παραγόμενη πληροφορία, ώστε να εξυπηρετήσουν τις ανάγκες του κοινού. Σε αυτό το πλαίσιο, οι δυνατότητες, οι συνήθειες, οι ανάγκες και οι προσδοκίες του χρήστη καθορίζουν αποφασιστικά τη λειτουργία του όλου συστήματος της πληροφόρησης (Μπώκος 2002).

Οι Ακαδημαϊκές Βιβλιοθήκες, αποτελώντας τον πυρήνα της ακαδημαϊκής ζωής, στοχεύουν στο να συνδράμουν στην έρευνα, την παραγωγή και τη διαχείριση της γνώσης. Οφείλουν, λοιπόν, να ικανοποιήσουν τις ανάγκες των προπτυχιακών και μεταπτυχιακών φοιτητών καθώς και του διδακτικού – ερευνητικού προσωπικού, και να εξυπηρετήσουν το ερευνητικό και διδακτικό έργο (Μπώκος 2001). Ο σχεδιασμός

αναγνωστικής πολιτικής πρέπει να αποτελεί προτεραιότητα, ενισχύοντας τη μάθηση και την έρευνα σε μια μεταβαλλόμενη εποχή και σε ένα υβριδικό περιβάλλον, όπου συνυπάρχουν το έντυπο και το ηλεκτρονικό δημοσίευμα (Μπάνου 2004). Απαραίτητη προϋπόθεση είναι η μελέτη της αναγνωστικής συμπεριφοράς και αντίληψης των φοιτητών/ φοιτητριών, οι οποίοι αποτελούν το μεγαλύτερο μέρος των χρηστών των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών.

2. Ανάγνωση και εκδοτική βιομηχανία

Το Εθνικό Κέντρο Βιβλίου έχει πραγματοποιήσει δύο πανελλήνιες έρευνες για τη μελέτη της αναγνωστικής συμπεριφοράς των Ελλήνων. Σύμφωνα με την πρώτη έρευνα, αναγνώστες στη χώρα μας είναι το 38% του συνολικού πληθυσμού (ΕΚΕΒΙ 1999), ενώ στη δεύτερη έρευνα το 34% δήλωσε ότι έχει διαβάσει έστω και ένα βιβλίο τον τελευταίο χρόνο (ΕΚΕΒΙ 2004). Και στις δύο έρευνες πάνω από 10 βιβλία ετησίως δηλώνουν ότι διαβάζουν το 8,6% του συνόλου των αναγνωστών. Το ποσοστό αυτό αντιστοιχεί σε 700.000 άτομα ηλικίας άνω των 15 ετών, οι οποίοι έχουν διαμορφωμένη συνείδηση για το βιβλίο. Οι φοιτητές είναι αυτοί που δηλώνουν σε μικρότερο ποσοστό (17,6%) σε σχέση με τις άλλες ομάδες ότι δε διαβάζουν (ΕΚΕΒΙ, 2004).

Όπως έχει διαπιστωθεί, σύμφωνα με τις έρευνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης στα κράτη-μέλη της, οι κάτοικοι της Βόρειας Ευρώπης διαβάζουν περισσότερο από τους κατοίκους της Νότιας Ευρώπης: το κλίμα αποτελεί μια μόνο παράμετρο που διαμορφώνει τις συνήθειες αυτές (Esplen 2002). Όσον αφορά στην Ελλάδα, οι δείκτες αναγνωσιμότητας πρέπει να συσχετιστούν με την αναγνωστική πολιτική, το ρόλο των βιβλιοθηκών, ιδίως των σχολικών και τη βιβλιοπαραγωγή. Οι έρευνες αναγνωστικής συμπεριφοράς του Εθνικού Κέντρου Βιβλίου είναι ένα πολύ χρήσιμο εργαλείο, το οποίο παρουσιάζει μια γενική εικόνα του συνόλου του πληθυσμού αλλά δεν εστιάζει σε συγκεκριμένες κοινωνικές ομάδες.

Οι αλλαγές που παρατηρούνται τα τελευταία χρόνια στην ελληνική εκδοτική βιομηχανία μπορούν να φωτίσουν την αναγνωστική συμπεριφορά στη χώρα μας. Οι αλλαγές αυτές διαφαίνονται στην αύξηση της ετήσιας βιβλιοπαραγωγής. Το 2001 ο αριθμός των παραγόμενων ετησίως νέων τίτλων έφτασε τους 7.450, ενώ το 2006 η ελληνική βιβλιοπαραγωγή ήταν 9.209 νέοι τίτλοι (ΕΚΕΒΙ 2007α), ενώ στις αρχές της δεκαετίας του 1990 ο αριθμός των νέων τίτλων δεν ξεπερνούσε τους 3.500 το χρόνο. Οι ελληνικοί εκδοτικοί οίκοι είναι συνολικά 730, από τους οποίους οι είκοσι είναι μεγάλοι (εκδίδουν πάνω από ογδόντα τίτλους ετησίως) και μεσαίοι είναι οι 153 (εκδίδουν ετησίως 10-79 τίτλους). Παράλληλα, τα μεγάλα βιβλιοπωλεία και οι αλυσίδες βιβλιοπωλείων προσφέρουν μια σειρά από υπηρεσίες και εκδηλώσεις που μπορούν να συμβάλλουν θετικά στην προβολή του βιβλίου και την προσέλκυση αναγνωστών. Τα μικρά βιβλιοπωλεία δίνουν έμφαση στην εξειδίκευση και εστιάζουν στο προσδιορισμένο κοινό τους. Τα παραπάνω εκφράζουν πολύ συνοπτικά τις τάσεις αλλά και τις δυνατότητες και τους νέους ρόλους της ελληνικής εκδοτικής βιομηχανίας (Βαπου 2005) σχετικά με την αναγνωστική πολιτική.

Σε αυτό το πλαίσιο, οι Υπηρεσίες Πληροφόρησης, ειδικότερα οι ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες, καλούνται να ανταποκριθούν στις νέες ανάγκες και να αξιοποιήσουν τις δυνατότητες, ώστε μέσω της πολιτικής τους γενικότερα και της αναγνωστικής πολιτικής τους ειδικότερα να δημιουργήσουν και να καλλιεργήσουν αναγνώστες (Μπάνου 2004).

2.1. Αναγνωστική πολιτική

Η αναγνωστική πολιτική αποτελεί μια πτυχή της πολιτικής βιβλίου. Μεταξύ των στόχων και των προτεραιοτήτων της τελευταίας, ιδίως της κρατικής πολιτικής για το βιβλίο, συγκαταλέγονται οι βιβλιοθήκες. Η αναγνωστική πολιτική έχει ως στόχους την προώθηση της ανάγνωσης, την καταπολέμηση του αναλφαριθμητισμού, τη διεύρυνση του αναγνωστικού κοινού, την καλλιέργεια και τη διαμόρφωση του αναγνωστικού γούστου, μέσω δράσεων και πρωτοβουλιών που ποικίλουν ανάλογα με τον τόπο (για παράδειγμα, στις χώρες του αναπτυσσόμενου κόσμου, οι δράσεις είναι διαφορετικές σε σχέση με την Ευρώπη), τη χρονική στιγμή, το επίπεδο και τις ανάγκες των πολιτών. Διεθνείς οργανισμοί, όπως η UNESCO, η IRA (International Reading Association), καθώς και φορείς σε εθνικό επίπεδο, όπως κέντρα βιβλίου, υπουργεία, βιβλιοθήκες, ινστιτούτα, μη κερδοσκοπικές οργανώσεις, εκδοτικοί οίκοι προωθούν την ανάγνωση.

Όσον αφορά στις Υπηρεσίες Πληροφόρησης, συνεχής στόχος τους πρέπει να είναι η διαρκής βελτίωση της ποιότητας και της αποδοτικότητας των υπηρεσιών τους με δεδομένο ότι η αγορά στις Υπηρεσίες Πληροφόρησης θεωρείται ως «αγορά του αυστηρού και απαιτητικού χρήστη» και η οργάνωση και διοίκηση οφείλει να προσανατολίζει τις υπηρεσίες πληροφόρησης στο χρήστη (Κωσταγιόλας 2006), κάτι που μπορεί να επιτευχθεί, μεταξύ άλλων, με τον σχεδιασμό αναγνωστικής πολιτικής. Σε μια Υπηρεσία Πληροφόρησης ο προσεκτικός σχεδιασμός της αναγνωστικής πολιτικής γίνεται με βάση την επιστημονική ανάλυση και την κοινωνική επιλογή των στόχων, πρέπει να περιλαμβάνει μια μεσοπρόθεσμη και μακροπρόθεσμη στρατηγική και συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα ενεργειών (Ζορμπά 1994), ώστε να προσεγγισθούν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο όλοι οι δυνάμει χρήστες. Σκοπός, συνεπώς, της αναγνωστικής πολιτικής των Υπηρεσιών Πληροφόρησης είναι η δημιουργία νέων αναγνωστών-χρηστών και η ικανοποίηση των ήδη υπαρχόντων, σε συνδυασμό με τη βελτίωσή τους (Μπάνου 2004).

Οι ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες οφείλουν να σχεδιάσουν αναγνωστική πολιτική ώστε να προσεγγίσουν την ακαδημαϊκή κοινότητα στο σύνολό της. Κατά τη διαμόρφωση αναγνωστικής πολιτικής σε μια ακαδημαϊκή βιβλιοθήκη απαιτείται η στενή συνεργασία της Διοίκησης, των μελών ΔΕΠ, των βιβλιοθηκονόμων καθώς και των φοιτητών (Μπάνου 2004). Βασική παράμετρος, πάντως, για τον σχεδιασμό είναι η μελέτη της αναγνωστικής συμπεριφοράς και αντίληψης των χρηστών μέσα από την έρευνα.

3. Εμπειρική διερεύνηση της αναγνωστικής συμπεριφοράς – αντίληψης των φοιτητών

3.1. Στόχοι και μεθοδολογία της έρευνας

Για τη συλλογή των δεδομένων της παρούσας χρηστοκεντρικής μελέτης (Φραντζή 2006) δημιουργήθηκε και διακινήθηκε έντυπο ερωτηματολόγιο δύο σελίδων αποτελούμενο από δεκαοκτώ (18) ερωτήσεις κλειστού και ανοιχτού τύπου. Σε κάποιες από τις ερωτήσεις κλειστού τύπου χρησιμοποιήθηκε η πέντε σημείων κλίμακα Likert, όπου 1=Πολύ σημαντικό και 5=Καθόλου σημαντικό. Στην πρώτη ενότητα (ερωτήσεις 1-6) συλλέγονται δεδομένα σχετικά με τα δημογραφικά στοιχεία του ερωτώμενου (φύλο, τμήμα και έτος σπουδών, περιοχή μόνιμης κατοικίας, επίπεδο εκπαίδευσης γονέων). Στη δεύτερη ενότητα (ερωτήσεις 6-18) συλλέγονται δεδομένα σχετικά με την αναγνωστική συμπεριφορά του ερωτώμενου, σχετικά δηλ. με τη

συχνότητα των αναγνώσεων, το είδος και τα κριτήρια επιλογής των αναγνωσμάτων, τους τρόπους ενημέρωσης και απόκτησης βιβλίων, τη σχέση χρηστών και βιβλιοθηκών, καθώς και την σχέση των αναγνωστών με τα ψηφιακά τεκμήρια.

Κατά το σχεδιασμό του ερωτηματολογίου ελήφθησαν υπ' όψιν οι βασικές αρχές σχεδιασμού και επικοινωνίας, ώστε να είναι όσο το δυνατό πιο σαφείς διατυπωμένες οι ερωτήσεις και να μην κουράζουν τον ερωτώμενο. Η μέθοδος, που χρησιμοποιήθηκε κατά τη συμπλήρωση των ερωτηματολογίων, ήταν η προσωπική συνέντευξη σε χώρους συγκέντρωσης φοιτητών, όπως οι αίθουσες διδασκαλίας, οι φοιτητικές εστίες και η φοιτητική λέσχη, η ακαδημαϊκή βιβλιοθήκη και ο χώρος της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Κέρκυρας.

3.2. Ταυτότητα της έρευνας

Σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία από τη Μονάδα Ολικής Ποιότητας των Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών (ΜΟΠΑΒ 2005), το 2005 οι δυνάμει χρήστες των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών στα ΑΕΙ και ΤΕΙ όλης της χώρας ήταν ο συνολικός πληθυσμός των ενεργών προπτυχιακών φοιτητών (289.355), ο συνολικός πληθυσμός των μεταπτυχιακών φοιτητών (43.728) και ο συνολικός πληθυσμός των μελών ΔΕΠ (20.228). Συνεπώς το 82% των χρηστών των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών αποτελείται από τους προπτυχιακούς φοιτητές. Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι η μελέτη της αναγνωστικής συμπεριφοράς και αντίληψης των φοιτητών/ φοιτητριών του Ιονίου Πανεπιστημίου, οι οποίοι αποτελούν το μεγαλύτερο μέρος των χρηστών της ακαδημαϊκής βιβλιοθήκης του.

Στο Ιόνιο Πανεπιστήμιο λειτουργούν έξι τμήματα: 1. Αρχειονομίας και Βιβλιοθηκονομίας, 2. Ιστορίας, 3. Ξένων Γλωσσών Μετάφρασης και Διερμηνείας, 4. Μουσικών Σπουδών, 5. Πληροφορικής, και 6. Τεχνών Ήχου και Εικόνας. Τα δύο τελευταία τμήματα ξεκίνησαν τη λειτουργία τους το ακαδημαϊκό έτος 2004-2005, συνεπώς κατά τη διάρκεια της έρευνας (Απρίλιος-Ιούνιος 2007) υπήρχαν εγγεγραμμένοι φοιτητές στα τρία ακαδημαϊκά έτη. Σύμφωνα με τα αρχεία των γραμματειών, ο συνολικός πληθυσμός των εγγεγραμμένων προπτυχιακών φοιτητών ήταν 2.500 άτομα, εκ των οποίων περίπου 900 ήταν πέραν των κανονικών εξαμήνων φοίτησης. Αρχικό ζητούμενο της παρούσας εμπειρικής έρευνας ήταν η προσέγγιση του 20% του συνόλου των φοιτητών, οι οποίοι δεν έχουν ξεπεράσει τα εξάμηνα σπουδών τους, αναλογικά κατά φύλο, τμήμα και έτος. Το ζητούμενο επιτεύχθηκε, συμπληρώθηκαν συνολικά 335 ερωτηματολόγια από 104 φοιτητές και 231 φοιτήτριες.

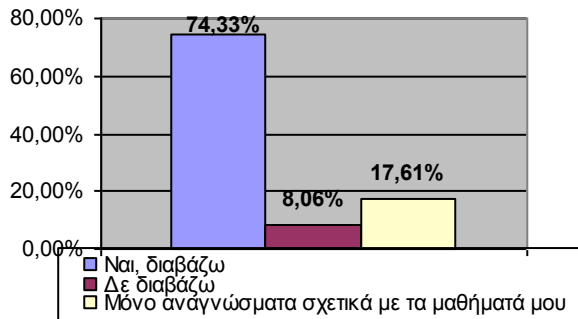
Ο τόπος της μόνιμης κατοικίας των ερωτηθέντων είναι η Αθήνα, η Θεσσαλονίκη και οι μεγάλες αστικές περιοχές (49,25%) και οι αστικές και οι ημιαστικές/ αγροτικές περιοχές (49,86%). Σχετικά με το μορφωτικό επίπεδο των γονέων των ερωτηθέντων φοιτητών η πλειοψηφία (51,34%) δηλώνει ότι ανήκουν στο μέσο επίπεδο εκπαίδευσης και το 39,4% στο ανώτερο. Στο κατώτερο επίπεδο εκπαίδευσης ανήκουν οι γονείς του 7,46% των ερωτηθέντων.

3.3. Αποτελέσματα της έρευνας

Οι πιο δημοφιλείς δραστηριότητες ελεύθερου χρόνου, οι οποίες συγκεντρώνουν τα μεγαλύτερα ποσοστά στις δύο πρώτες βαθμίδες τις κλίμακας Likert (1=Πολύ συχνά και 2=Συχνά) είναι η ανάγνωση εφημερίδων, περιοδικών, βιβλίων, η ακρόαση μουσικής και η έξοδος με φίλους οι οποίες συγκεντρώνουν τα ποσοστά 75,22%,

90,15% και 84,78% αντίστοιχα. Ο αθλητισμός, ο κινηματογράφος και το θέατρο ακολουθούν.

Στην πρώτη ερώτηση της δεύτερης ενότητας του ερωτηματολογίου οι φοιτητές κλήθηκαν να απαντήσουν αν διαβάζουν ή όχι, ή εάν μελετούν αναγνώσματα σχετικά με τα μαθήματα στον ελεύθερο χρόνο τους. Όπως φαίνεται στο γράφημα 1, τα ποσοστά των απαντήσεων είναι κάτι παραπάνω από ενθαρρυντικά αφού μόλις το 8,06% των ερωτηθέντων απάντησε ότι δε

διαβάζει. Από τους 335 δεν απάντησαν στις επόμενες ερωτήσεις μόλις οι 10, δηλαδή περίπου το 2%, δηλώνοντας ότι δεν τους αρέσει το διάβασμα. Το 17,61% δήλωσε ότι διαβάζει βιβλία σχετικά με το αντικείμενο σπουδών τους και το, εντυπωσιακά

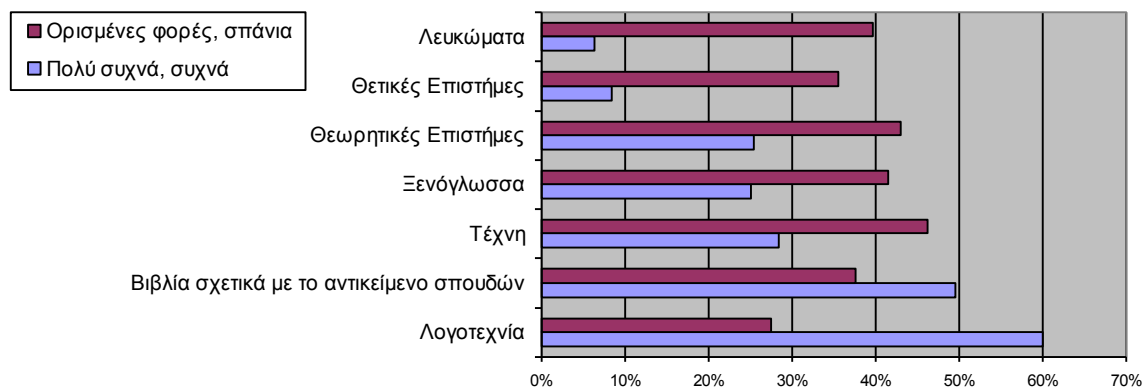
μεγάλο ποσοστό, 74,33% δήλωσε ότι ασχολείται με την ανάγνωση.

μεγάλο ποσοστό, 74,33% δήλωσε ότι ασχολείται με την ανάγνωση.

Γράφημα 1. Ανάγνωση και ελεύθερος χρόνος

Ενδιαφέρον παρουσιάζει και η ποσότητα των βιβλίων που δήλωσαν οι φοιτητές ότι διάβασαν τους τελευταίους δώδεκα μήνες. Το μεγαλύτερο ποσοστό (40,90%) διάβασε 4 έως 9 βιβλία. Από 10 βιβλία και πάνω δήλωσε ότι διάβασε το 34,03%, ένα ικανοποιητικό ποσοστό με δεδομένο ότι στις πανελλήνιες έρευνες αναγνωστικής συμπεριφοράς το ίδιο δηλώνει μόλις το 13,8% των ερωτηθέντων φοιτητών.

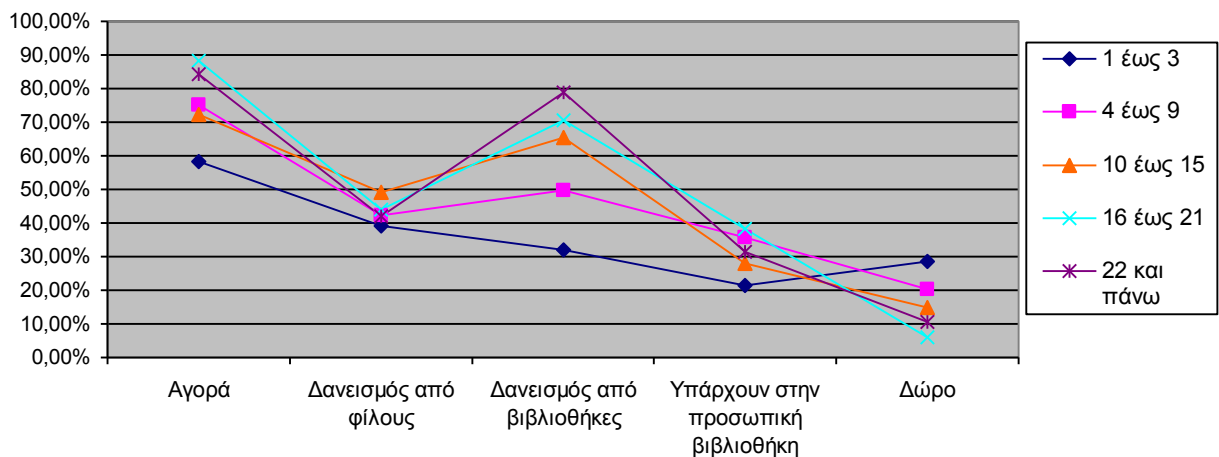
Στην επόμενη ερώτηση χρησιμοποιήθηκε οι πέντε σημείων κλίμακα Likert με σκοπό να διερευνηθεί τι είδους αναγνώσματα προτιμούν οι φοιτητές να διαβάζουν τον ελεύθερο χρόνο τους. Στο γράφημα 2 διαφαίνονται τα ποσοστά των δημοφιλέστερων κατηγοριών. Οι ερωτώμενοι επέλεγον τον ελεύθερο χρόνο τους να διαβάζουν κυρίως Λογοτεχνικά βιβλία αλλά και βιβλία σχετικά με το αντικείμενο σπουδών τους. Μεγάλο επίσης ποσοστό συγκεντρώνουν τα βιβλία Τέχνης, Θεωρητικών Επιστημών και τα ξενόγλωσσα βιβλία, που έχουν άμεση σχέση με το αντικείμενο σπουδών των φοιτητών του Ιονίου Πανεπιστημίου.

Γράφημα 2. Κατηγορίες αναγνωσμάτων

Η σχέση των φοιτητών του Ιονίου Πανεπιστημίου με τις βιβλιοθήκες σε πρώτο επίπεδο διαφαίνεται στα ποσοστά των απαντήσεων στην ερώτηση με ποιόν τρόπο αποκτούν τα βιβλία που διαβάζουν, στην οποία οι φοιτητές μπορούσαν να επιλέξουν μέχρι τρεις απαντήσεις. Ο δανεισμός από βιβλιοθήκες συγκεντρώνει το 51,94%. Όσο

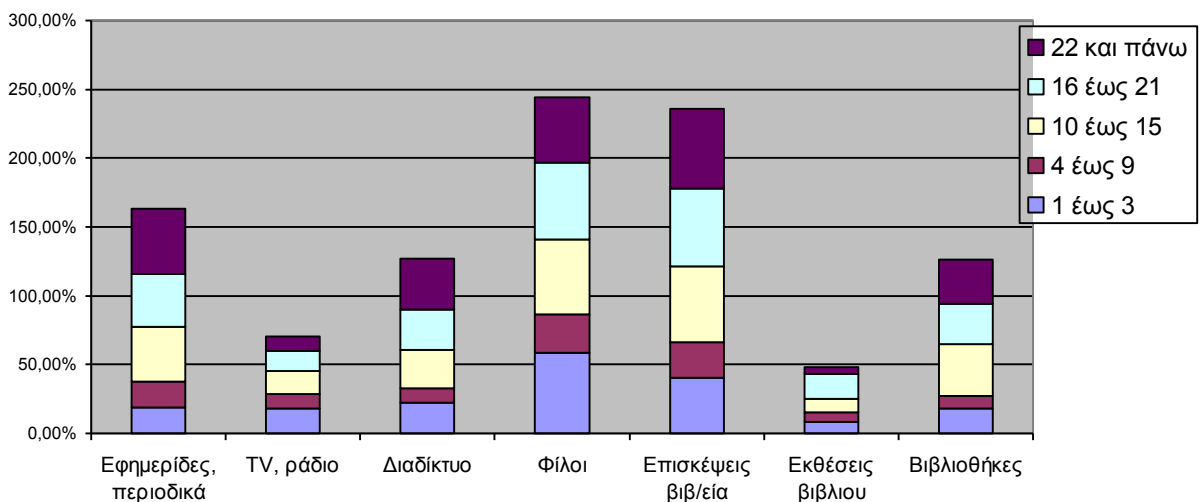
αυξάνεται ο αριθμός των βιβλίων που δήλωσαν οι ερωτηθέντες ότι διάβασαν, τόσο αυξάνεται το ποσοστό όσων δανείζονται από τις βιβλιοθήκες, όπως φαίνεται στο γράφημα 3. Η αγορά συγκεντρώνει το μεγαλύτερο ποσοστό, 72,24%. Ακολουθεί η απάντηση «τα δανείζομαι από φίλους» με ποσοστό 44,18%. Το μεγαλύτερο μέρος των ερωτηθέντων αγοράζει βιβλία πρωτίστως από παραδοσιακά, μικρά βιβλιοπωλεία (54,33%) και δευτερευόντως από αλυσίδες και μεγάλα βιβλιοπωλεία (43,28%). Ωστόσο η πλειοψηφία των ερωτώμενων με μόνιμη κατοικία την Αθήνα δηλώνει ότι αγοράζει τα βιβλία του από μεγάλα βιβλιοπωλεία (60,75%) και λιγότερο από μικρά, παραδοσιακά

Γράφημα 3. Τρόποι απόκτησης βιβλίων

βιβλιοπωλεία (49,36%), γεγονός που σηματοδοτεί μια μεταβολή στην αναγνωστική συμπεριφορά.

Αρκετό ενδιαφέρον παρουσιάζει ο τρόπος με τον οποίο ενημερώνονται οι ερωτώμενοι πριν διαβάσουν ένα βιβλίο. Δημοφιλέστερη απάντηση που δίνεται είναι «οι φίλοι» (57,31%). Ακολουθεί με ποσοστό 49,85% η ενημέρωση μέσω βιβλιοπωλείων, οι εφημερίδες και τα περιοδικά (34,33%) και οι βιβλιοθήκες (27,46%). Όπως φαίνεται στο γράφημα 4, τα ποσοστά τροποποιούνται ανάλογα με τον αριθμό των βιβλίων που δήλωσαν ότι διάβασαν οι ερωτώμενοι κατά τη διάρκεια του τελευταίου έτους.

Γράφημα 4. Τρόποι ενημέρωσης για τα διαβασθέντα βιβλία

Τα κριτήρια, σύμφωνα με τα οποία οι φοιτητές επιλέγουν το ανάγνωσμά τους, παρουσιάζουν ενδιαφέρον και για την εκδοτική βιομηχανία. Οι ερωτώμενοι δηλώνουν ως πολύ σημαντικό ή σημαντικό το θέμα του με ποσοστό 97,02%, τις πληροφορίες που αναγράφονται στο οπισθόφυλλο (62,68%), το συγγραφέα (59,11%), τον τίτλο (58,21%) και τη γνώμη των φίλων τους (53,73%). Στον πίνακα 1 παρουσιάζονται αναλυτικά τα αποτελέσματα των απαντήσεων.

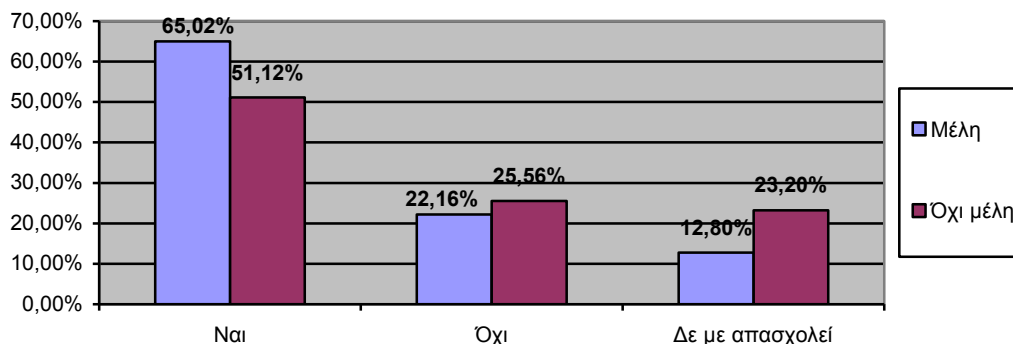
	Πολύ σημαντικό	Σημαντικό	Ουδέτερο	Λίγο σημαντικό	Καθόλου	ΔΓ/ΔΑ
Θέμα	86,87%	10,15%	-	0,30%	0,60%	2,09%
Τιμή	7,16%	26,27%	23,28%	18,21%	20%	5,07%
Εξώφυλλο	6,87%	17,31%	23,58%	21,19%	25,67%	5,37%
Τίτλος	25,67%	32,54%	17,31%	12,24%	7,76%	4,48%
Συγγραφέας	28,36%	30,75%	19,10%	10,45%	7,16%	4,18%
Κριτικές	11,34%	23,88%	24,78%	16,12%	18,21%	5,67%
Γνώμη φίλων	15,22%	38,51%	23,58%	9,55%	7,76%	5,37%
Μεταφορά στην οθόνη	6,87%	13,73%	22,99%	20,30%	28,96%	7,16%
Οπισθόφυλλο	25,37%	37,31%	15,52%	11,64%	5,37%	4,78%
Σελίδες	3,58%	5,97%	15,52%	14,93%	53,43%	6,57%
Βραβεία	3,58%	18,81%	24,48%	17,91%	28,96%	6,27%
Διαφήμιση	2,99%	14,33%	20,90%	19,40%	35,82%	6,57%
Εκδοτικός οίκος	3,28%	7,76%	20,90%	18,21%	43,28%	6,57%

Πίνακας 1. Κριτήρια επιλογής βιβλίου για ανάγνωση

Η σχέση των ερωτηθέντων με τις Υπηρεσίες Πληροφόρησης εκφράζεται στην ερώτηση, στην οποία οι φοιτητές κλήθηκαν να απαντήσουν αν είναι μέλη σε κάποια δανειστική βιβλιοθήκη. Τα ποσοστά των απαντήσεων παρουσιάζουν αρκετό ενδιαφέρον γιατί θετική απάντηση έδωσε το 60,60% των ερωτηθέντων. Από το ποσοστό αυτό το 28,96% δήλωσε ότι είναι μέλος στη Δημόσια Βιβλιοθήκη Κέρκυρας, το 13,73% ότι είναι μέλος σε κάποια άλλη βιβλιοθήκη, ενώ το 16,42% ότι είναι μέλος και στη Δημόσια Βιβλιοθήκη Κέρκυρας και σε κάποια άλλη. Οι ερωτώμενοι δήλωσαν συνολικά πάνω από 40 βιβλιοθήκες της Ελλάδας, ενώ ένα μεγάλο ποσοστό (45,38%) των ερωτηθέντων χρησιμοποιεί, εκτός από την ακαδημαϊκή βιβλιοθήκη του Ιονίου Πανεπιστημίου, τη Δημόσια Βιβλιοθήκη Κέρκυρας.

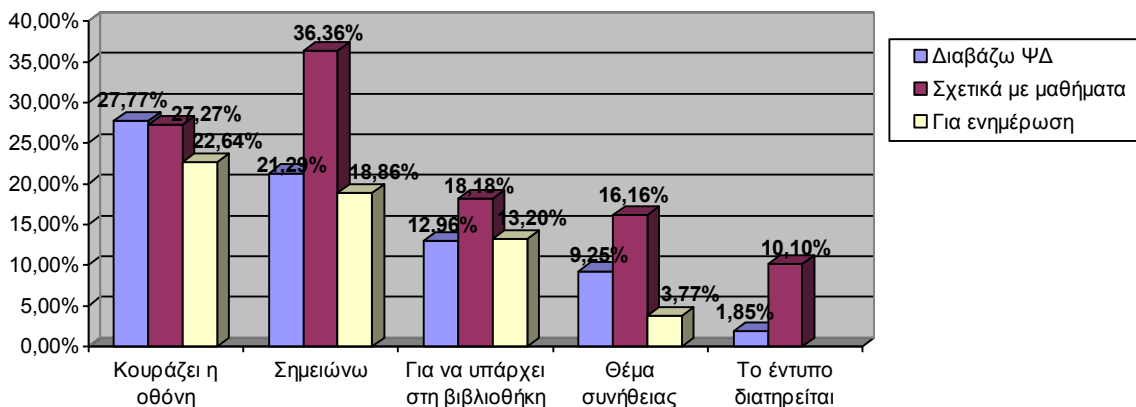
Η πλειοψηφία επίσης των ερωτηθέντων δήλωσε ότι το Πανεπιστήμιο τους προσφέρει ερεθίσματα για να διαβάσουν περισσότερο (59,70%) ένα όμως μεγάλο ποσοστό έδωσε αρνητική απάντηση (17,01%) ή απάντησε ότι το θέμα αυτό δεν τους έχει απασχολήσει (23,28%). Στο γράφημα 5, αναδεικνύονται σχηματικά οι απόψεις των ερωτηθέντων που δήλωσαν μέλος σε κάποια βιβλιοθήκη και οι απόψεις των ερωτηθέντων που δεν είναι μέλη. Είναι αισθητή η διαφορά των χρηστών των Υπηρεσιών Πληροφόρησης και όσων δεν είναι.

Γράφημα 5. Πανεπιστήμιο, ανάγνωση και βιβλιοθήκες

Οι τελευταίες ερωτήσεις του ερωτηματολογίου είχαν ως στόχο τη διερεύνηση της σχέσης των αναγνωστών με τις ψηφιακές δημοσιεύσεις. Ψηφιακές δημοσιεύσεις δήλωσε ότι διαβάζει το 77,01%, εκ των οποίων το 46,27% προτιμά να τις διαβάζει τυπώνοντας το κείμενο, γιατί τους κουράζει η οθόνη (20,90%), γιατί θέλουν να σημειώνουν (20,90%) και γιατί θέλουν να το έχουν στην προσωπική τους βιβλιοθήκη (11,64%), όπως φαίνεται στο γράφημα 6.

Γράφημα 6. Λόγοι εκτύπωσης των ψηφιακών δημοσιευμάτων

Οι δημοφιλέστεροι λόγοι για τους οποίους δήλωσαν ότι διαβάζουν οι ερωτηθέντες φοιτητές είναι για την απόκτηση γνώσης (53,13%), για ενημέρωση (52,24%) και για απόλαυση (45,37%).

Η σπουδαιότητα πραγματοποίησης παρόμοιων ερευνών διαφαίνεται στην τελευταία ανοιχτή ερώτηση όπου οι φοιτητές κλήθηκαν να γράψουν κάποια σχόλια σχετικά με την έρευνα. Το 32,54% των ερωτηθέντων σχολίασε. Ως αντιπροσωπευτικό σχόλιο θα δοθεί ο σχολιασμός μιας δευτεροετούς φοιτήτριας, η οποία αναφέρει ότι η παρούσα έρευνα της υπενθύμισε πόσο σημαντική είναι η ανάγνωση βιβλίων και επίσης ότι την «έβαλε στον πειρασμό» να διαβάσει κάποιο.

4. Συμπεράσματα – συζήτηση

Σε μια συνολική αποτίμηση των ερωτηματολογίων παρατηρείται ότι οι απαντήσεις διαφοροποιούνται ανάλογα με το φύλο, το τμήμα και το έτος του ερωτώμενου. Οι φοιτήτριες του Ιονίου Πανεπιστημίου σε μεγαλύτερο ποσοστό από τους φοιτητές δηλώνουν ότι ασχολούνται με την ανάγνωση στον ελεύθερο χρόνο τους ενώ παράλληλα δηλώνουν ότι διάβασαν περισσότερα βιβλία τους τελευταίους δώδεκα μήνες. Επίσης οι φοιτήτριες σε μεγαλύτερο ποσοστό δηλώνουν μέλη σε δανειστικές

βιβλιοθήκες. Το 69,26% των φοιτητριών δηλώνει μέλος σε κάποια βιβλιοθήκη. Το ίδιο δηλώνει το 41,34% των φοιτητών. Εντούτοις η πλειοψηφία των φοιτητών δηλώνει ότι διαβάζει ψηφιακές δημοσιεύσεις ενώ οι φοιτήτριες με ποσοστό 36,36% διαβάζουν ψηφιακές δημοσιεύσεις μόνο όταν σχετίζονται με τα μαθήματα ή την έρευνα.

Σε σχέση με το Τμήμα, στο οποίο φοιτούν οι ερωτηθέντες φοιτητές, παρατηρείται ότι οι φοιτητές των τριών θεωρητικών τμημάτων δηλώνουν με ποσοστό άνω των 70% ότι ασχολούνται με την ανάγνωση στον ελεύθερο χρόνο τους, συγκεντρώνουν ένα ικανοποιητικό ποσοστό στην ανάγνωση δέκα βιβλίων και άνω τους τελευταίους δώδεκα μήνες, ενώ η πλειονότητα δηλώνει ότι είναι μέλος σε κάποια δανειστική βιβλιοθήκη. Στα άλλα τρία τμήματα τα αντίστοιχα ποσοστά είναι εμφανώς χαμηλότερα. Δηλώνουν ότι ασχολούνται με την ανάγνωση στον ελεύθερο χρόνο τους σε μικρότερα ποσοστά, διάβασαν κυρίως από ένα έως τρία βιβλία και η πλειοψηφία των ερωτώμενων δεν είναι μέλος σε κάποια βιβλιοθήκη. Ωστόσο οι φοιτητές των θεωρητικών τμημάτων ασχολούνται λιγότερο με τις ψηφιακές δημοσιεύσεις ενώ οι υπόλοιποι περισσότερο, ιδίως το τμήμα Πληροφορικής που το 63,63% των ερωτηθέντων δήλωσε ότι διαβάζει ψηφιακές δημοσιεύσεις. Διαφορές παρουσιάζονται και ανάλογα με το έτος σπουδών των ερωτώμενων. Σε γενικές γραμμές οι φοιτητές του πρώτου έτους δηλώνουν ότι ασχολούνται με την ανάγνωση λιγότερο ενώ οι φοιτητές του τετάρτου έτους περισσότερο, στοιχείο ενθαρρυντικό για τα ερεθίσματα που ήδη προσφέρει το πανεπιστήμιο.

Σύμφωνα, λοιπόν, με τις απαντήσεις των ερωτηθέντων, της παρούσας έρευνας που διεξήχθη σ' ένα περιφερειακό Πανεπιστήμιο, συμπεραίνεται ότι οι ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες έχουν το πλεονέκτημα, σε σύγκριση με τις υπόλοιπες Υπηρεσίες Πληροφόρησης, να εξυπηρετούν ένα κοινό με ανώτερο μορφωτικό επίπεδο και σε πολλές περιπτώσεις με ήδη αναπτυγμένη αντίληψη για το βιβλίο. Αν ληφθεί υπ' όψιν ότι το μεγαλύτερο μέρος του κοινού της βρίσκεται σε μια ηλικία που οι συνήθειες και η ταυτότητά τους ακόμα διαμορφώνονται (Μπάνου 2004), οι ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες με τον προσεχτικό σχεδιασμό αναγνωστικής πολιτικής, ακολουθώντας τις νέες τάσεις που επικρατούν στην αγορά του βιβλίου και σε συνεργασία με τους ακαδημαϊκούς, μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικά στη διεύρυνση του αναγνωστικού κοινού και στη καλλιέργεια του αναγνωστικού γούστου των φοιτητών. Ζωτικής σημασίας είναι η μεσολάβηση των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών ώστε το ποσοστό 45,37% των φοιτητών το οποίο δήλωσε στην παρούσα έρευνα αναγνωστικής συμπεριφοράς και αντίληψης των φοιτητών του Ιονίου Πανεπιστημίου, ότι διαβάζει για απόλαυση, να μεγιστοποιηθεί.

Βιβλιογραφία

1. Banou, Christina (2005/2006), "Money and Taste: New Roles for the Greek Publishers in a Changing Era", *The International Journal of the Book*, vol. 3, number 2, p. 39-46.
2. Esplen, Mike (2002), *Η ελληνική αγορά βιβλίου: ελληνικές οικογενειακές αξίες*. Διαθέσιμο στη διεύθυνση: <http://www.ekebi.gr/greek.html> (πρόσβαση στις 29 Ιουλίου 2007).
3. <http://www.ekebi.gr/erevnes/anagn99/ch0.htm> (πρόσβαση στις 12 Φεβρουαρίου 2006).

4. Γεωργίου, Παναγιώτης - Κορφιάτη, Μαρίνα (2000), *Έρευνα χρηστών της Βιβλιοθήκης και Υπηρεσίας Πληροφόρησης του Πανεπιστημίου Πατρών*, Πάτρα: Ακαδημαϊκή βιβλιοθήκη και Υπηρεσία Πληροφόρησης.
5. Εθνικό Κέντρο Βιβλίου (1999), *Πανελλήνια έρευνα αναγνωστικής συμπεριφοράς. Σύνοψη αποτελεσμάτων*. Αθήνα: Εθνικό κέντρο βιβλίου.
6. Εθνικό Κέντρο Βιβλίου (2004), *Β' Πανελλήνια έρευνα αναγνωστικής συμπεριφοράς και πολιτιστικών πρακτικών*. Διαθέσιμο στη διεύθυνση: <http://www.ekebi.gr/erevnes/anagn04/index.htm> (πρόσβαση στις 15 Ιουλίου 2007).
7. Εθνικό Κέντρο Βιβλίου (2007α), *Η βιβλιοπαραγωγή στην Ελλάδα, 2006*. Διαθέσιμο στη διεύθυνση: <http://www.ekebi.gr/erevnes/biblioparagogi%202006.pdf> (πρόσβαση στις 25 Μαΐου 2007).
8. Εθνικό Κέντρο Βιβλίου (2007β), *Έρευνα κοινού βιβλιοπωλείων 2007*. Διαθέσιμο στη διεύθυνση: <http://www.ekebi.gr/erevnes/ereyna%20bibliopoleion%202007%20%20synopsi%20apotelesmaton%20-%20web.pdf> (πρόσβαση στις 25 Μαΐου 2007).
9. Ζορμπά, Μυρσίνη (1994), «Πολιτικές ανάγνωσης: αναγκαιότητα ή πολυτέλεια;», *Πρακτικά του 7^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Νέοι δρόμοι πληροφόρησης*, (Αθήνα 21 – 23 Μαΐου 1993), Αθήνα: Ένωση Ελλήνων Βιβλιοθηκονόμων, σ. 97-101.
10. Καμπουρόπουλος, Σωκράτης (2002), *Το αισιόδοξο μήνυμα της Ανάπτυξης της αγοράς του βιβλίου στην Ελλάδα*. Διαθέσιμο στη διεύθυνση: www.v-prc.gr/7/7/1_gr.html (πρόσβαση στις 29 Ιουλίου 2007). Αρχική δημοσίευση: Kabouropoulos, Socrates (2002). “A Fabulous Story: The Indisputable Gain of Confidence of the Publishing Market in Greece”, *Ithaca* (19), p. 10-14.
11. Κωσταγιόλας, Π. Α. (2006), «Διοίκηση ποιότητας στις σύγχρονες βιβλιοθήκες – Υπηρεσίες Πληροφόρησης: ο ρόλος των προσδοκιών των χρηστών», *Τεκμήριον, Επιστημονική Επετηρίδα του Τμήματος Αρχαιονομίας - Βιβλιοθηκονομίας, Ιόνιο Πανεπιστήμιο*, Τεύχος 6, σ. 143-162.
12. ΜΟΠΑΒ (2005), *Στατιστικά στοιχεία ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών*. Διαθέσιμο στη διεύθυνση: http://www.mopab.gr/statistics/annual/annual_gre_01.php (πρόσβαση στις 7 Μαΐου 2007).
13. Μπάνου, Χριστίνα (2004), «Ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες και αναγνωστική πολιτική σε μια μεταβατική εποχή», *13^ο Συνέδριο Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, Μετά-Βιβλιοθήκες: οι βιβλιοθήκες μετά το Διαδίκτυο και τον Ιστό*, Κέρκυρα 13 – 15 Οκτωβρίου 2004. Διαθέσιμο στη διεύθυνση: www.ionio.gr/libconf/programme.htm (πρόσβαση στις 29 Ιουλίου 2007).
14. Μπόκος, Γ. Δ. (2001), *Εισαγωγή στην επιστήμη της πληροφόρησης*. Αθήνα: Παπασωτηρίου.
15. Μπόκος, Γ. Δ. (2002), *Τεχνολογία και πληροφόρηση: από τη διαχείριση του βιβλίου στη διαχείριση της γνώσης*. Αθήνα: Παπασωτηρίου.
16. Φραντζή, Αργυρώ (2006), «Πληροφόρηση και επικοινωνία στο χώρο των ανθρωπιστικών επιστημών: έρευνα χρηστών στη φιλοσοφική σχολή του ΕΚΠΑ. Εργασία στο 15^ο Συνέδριο Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών», *Πρακτικά του 15^{ου} Συνεδρίου Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Ακαδημαϊκές Βιβλιοθήκες και Κοινωνίες των Πολιτών: Δημιουργώντας δεσμούς γνώσης, δημοκρατίας και πολιτισμού στο ψηφιακό περιβάλλον*, Πάτρα 1 – 3 Νοεμβρίου 2006, Πάτρα: Ακαδημαϊκή Βιβλιοθήκη και Υπηρεσία Πληροφόρησης, σ. 368-387.